

p r i k a z i

ROMSKI DERVIŠI U NIŠU

Dragoljub B. Đorđević, Dragan Todorović, *Ustala Jemka (tekije, tarikati i šejhovi niških Roma) (Jemka Has Risen: Tekkias, Tarikats and Sheiks of Niš Romas)*, Filozofski fakultet, Niš 2009.

Knjiga *Ustala Jemka** predstavlja jednu od retkih studija posvećenu islamu na teritoriji Srbije. Kako se i kaže u zaključku istoimene studije, domaći autori posvećeni proučavanju islama uglavnom su pisali o takozvanom „udaljenom islamu“ u Avganistanu, Iranu i Arabijskom poluostrvu (str. 49)¹. Ono što je takođe zanimljivo jeste da je malo domaćih autora obrađivalo elemente „šiitskog islama“ koji su upravo prisutni u derviškim redovima (uglavnom smeštenih na teritoriji Kosova i Metohije), a koje istražuje i studija koju na koju se kratko osvrćemo.

U predgovoru knjige, koji je napisala dr Margarita Karamihova, vanredni profesor Odeljenja za balkansku etnologiju Bugarske akademije nauka iz Sofije, kaže se da se važnost knjige prof. dr Dragoljuba B. Đorđevića, uglednog srpskog sociologa religije i romologa i asistenta Dragana Todorovića ogleda i u započinjanju širokog dijaloga među naučnicima zainteresovanim za razumevanje Balkana iz mnogo perspektiva (str. 7).

Studija je predstavljena kroz intervjue tri romska šejha iz tri romske tekije u Nišu. Dva šejha pripadaju redu kadirija, dok jedan pripada redu rifajja. Kroz dva-

deset istovetnih pitanja, Procedura intervjua data na kraju knjige, studija nam predstavlja život i običaje romskih derviša.

Veoma zanimljivo je da su sva trojica uglavnom samouki, sa završenom osnovnom školom, međutim vidljivo je poznavanje običaja i rituala koje objašnjavaju koristeći specifične termine. To je ujedno i razlika koja postoji između romskih šejhova u Nišu i onih u Skoplju i Plovidu, kako to na početku knjige započinje dr Karamihova (str. 7-11).

Sva trojica šejhova žive u kućama koje su istovremeno i tekije, naglašavajući mali broj vernika, a vidljiv je i problem mogućeg naslednika usled nedovoljne zainteresovanosti, naročito mladih Roma. Istaknut je dobar odnos sa Islamskom zajednicom Srbije i muftijom Muhamedom ef. Jusufspahićem, dok se odnos sa drugom zajednicom, Islamskom zajednicom u Srbiji i muftijom Muamerom ef. Zukorlićem, nije pominjao.

Na kraju publikacije nalazi se i dvadesetak fotografija koje prikazuju običaje romskih derviških redova, tekije, unutrašnjost tekija ali i rituale koje izvode. Uz knjigu se dobija i CD sa filmom u kome su prikazani rituali uvođenja novog šejha, kao i sam zikr, glavne nedeljne molitve sa prikazanim činom probadanja u kome učestvuje i maloletni dečak.

Kao nekome ko se bavi proučavanjem islama na specijalističkim studijama Politikologije religije na beogradskom Fakultetu političkih nauka, smatram da je knjiga veoma koristan dokument naročito

* Dragoljub B. Đorđević, Dragan Todorović, *Ustala Jemka (tekije, tarikati i šejhovi niških Roma) (Jemka Has Risen: Tekkias, Tarikats and Sheiks of Niš Romas)*, Filozofski fakultet, Niš 2009, 100. strana (+ 20 fotografija na 10 strana i DVD film u trajanju 2 časa i 6 minuta) (dvojezično izdanje: na srpskom i engleskom jeziku). Prevod na engleski dr Dragana R. Mašović.

¹ Upućivanja na stranice su iz srpske verzije studije.

za kolege koje će se dalje u svom radu posvetiti izučavanju derviških redova u našoj zemlji.

Ono što se po mom mišljenju može svrstati u zamerke jeste nedostatak objašnjenja stručnih pojmova, kao i mali pre-

gled o istoriji derviških redova u Srbiji. Tek da bi i čitaoci, koji se ne bave proučavanjem islama, mogli na najbolji način razumeti knjigu.

Marija Raković

Dragoljub B. Đorđević, *Uzornici i prijani – skice za portret Yu sociologa religije*, Čigoja, Beograd, 2008.

Sistem vrednosti je deo kulturne okosnice koji obezbeđuje akomodaciju i regulaciju „unutrašnjeg sveta“ kulturne zajednice, sveta međuljudskih odnosa. Poštovanje autoriteta sa polja stručnosti sastavni je deo zdravo formiranog vrednosnog sistema. U Srbiji je 90-ih godina XX veka (ali i kasnije) najpre došlo do interne i eksterne neusklađenosti sistema tog tipa (mada gotovo i svakog drugog), da bi potom sveopšti slom bio neminovan.

Proces jačanja ispravnog usmerenja ka čistim vrednostima podrazumeva i redefinisane odnosa prema uglednim poslenicima struke koji su nesebično darivali (i daruju) znanje mlađim generacijama. Knjiga *Uzornici i prijani – skice za portret Yu sociologa religije*, prof. dr Dragoljuba B. Đorđevića upravo pripada matici takvih napora. Autor se opredelio da nam prezentuje portrete desetoro ljudi za koje smatra da su obeležili jugoslovensku sociologiju religije, te je opisao: Šteficu Bahtijarević, Srđana Vrcana, Nikolu Dugandžiju, Jakova Jukića (Željko Mardešić), Marka Kerševna, Nikolu Skledara, Esada Ćimića, Sergeja Flerea, Ivana Cvitkovića i Đura Šušnjića. Pred nama je literarni rezultat dvogodišnjeg objedinjavanja informacija o viđenim predstavnicima univerzitetske sfere koje su se akumulirale tokom tridesetogodišnjeg saobraćanja autora sa istima.

Vođen vrhunskim obrazovanjem i iskustvom izoštranim nervom za nepristrasnost, pisac, budući svestan činjenice da knjiga odiše toplinom kazivanja, ogra-

đuje sebe od eventualnih kritika na račun nedovoljne objektivnosti govora, navodeći odmah nakon Predgovora definiciju *skice* kao upotrebljene forme pisanja. Tako se ona određuje kao „mala prozna forma – sažet književni sastav koji podseća na kratku priču (delimično na crticu i vijetu), ali manje izrazit i formalan, obično namerno pojednostavljen u postupku, prisnog tona i stila“ (str. 15). Dodatna eksplicacija data je u Uvodnoj studiji koja sledi u produžetku, a u kojoj autor podcrtava stav da cilj i nije bio da strogim instrumentima discipline vrednuje celokupan i pojedinačni doprinos onih sociologa religije koje pominje, delimično se pribojavajući da ne bi mogao biti apsolutno neutralan u tom poduhvatu (što bi bila posledica respekta prema navedenim veteranima religioške misli i prijateljevanja s njima), ali i upozorava da neće baš odustati od svake vrste procene i ocene. Saznajemo da je njegovo interesovanje zaokupljala ideja o nekoj verziji istorije jugoslovenske sociologije religije, te da je on, želeći da oda počast starijim profesionalcima, veoma hotimično odabrao specifični ton naracije.

Vodeći nas kroz stalne „rubrike“ predstavljanja svakog lika, poput: službe (preciznog opisa karijernog kretanja i delovanja), poznanstva (gde je i kada autor prvi put (i još koji drugi) upoznao/video osobu, kojim povodom, kakvu je prvu impresiju stekao), rukopisne saradnje (razmene objavljenih tekstova između autora i ostalih profesora), knjige miljenice